

Μακεδονικά

Τόμ. 16, Αρ. 1 (1976)

Ελληνο-σερβικό ιστορικό συμπόσιο Καβάλας (7-10 Νοεμβρίου 1976)

Ιωάννης Α. Παπανδριανός

doi: [10.12681/makedonika.648](https://doi.org/10.12681/makedonika.648)

Copyright © 2015, Ιωάννης Α. Παπανδριανός

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπανδριανός Ι. Α. (1976). Ελληνο-σερβικό ιστορικό συμπόσιο Καβάλας (7-10 Νοεμβρίου 1976). *Μακεδονικά*, 16(1), 361–363. <https://doi.org/10.12681/makedonika.648>

τές ἀναφέρουν συχνά τὰ πολλά δῶρα τοῦ Νείλου στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη¹. Τὸ γράμμα τοῦ Νείλου μὲ τὸν κατάλογο τῶν δώρων στὸν V. A. Korobov, ποῦ ἐτοιμαζόταν νὰ πᾶ ἡ στήν Κωνσταντινούπολη, δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸ N. P. Lihačev².

β) Ἄλλο κείμενο τοῦ Νείλου, στὴ ρωσικὴ γραμματεία, εἶναι ἓνα γράμμα λειτουργιολογικοῦ περιεχομένου. Τὸ γράμμα αὐτὸ τὸ ἔστειλε ὁ Νείλος ἢ στὸν Georgij Dimitrievič³ ἢ στὸν Jurij Tjutin «Ἑλληνα καὶ συγγενή του»⁴, καὶ ἀναφέρεται στὴν ὕψωση τοῦ Ἁρτου τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου⁵.

γ) Τὸ τελευταῖο κείμενο ἀπὸ τὰ γνωστὰ τοῦ Νείλου εἶναι ἓνα γράμμα τοῦ στοῦ γιὸ τοῦ ἡγεμόνα, τὸ Jurij Ivanovič. Ὁ Jurij Ivanovič (1480-1536) εἶναι ὁ δεῦτερος γιὸς τοῦ ἡγεμόνα Ἰβάν Γ' καὶ τῆς Ζωῆς-Σοφίας Παλαιολογίνας⁶ καὶ εἶχε, σὺν πρίγκηπας, τὴ διοίκηση σὲ τέσσερις περιοχὲς (Dmitrovskij, Zvenigorodskij, Kašinskij καὶ Uglickij), ποῦ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς ἦταν στὴν ἐπαρχία τοῦ ἐπισκόπου Νείλου. Τὸ γράμμα τοῦ Νείλου πρέπει νὰ εἶναι ἀπάντηση σὲ γράμμα τοῦ Jurij Ivanovič, ποῦ δὲ βρέθηκε ὡς σήμερα, στὸν ἐπίσκοπο. Ὁ Jurij Ivanovič στις φροντίδες του νὰ χτίσῃ μιὰ ἐκκλησία ἔμαθε ὅτι ἔπρεπε ἕνας ἐργάτης καὶ σκοτώθηκε μέσα σ' αὐτήν. Ὁ πρίγκηπας τότε ἀπευθύνθηκε στὸν ἐπίσκοπο μὲ δύο ἐρωτήσεις: 1) νὰ γίνουν τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας, ὅταν μέσα σ' αὐτὴ σκοτώθηκε κάποιος; καὶ 2) νὰ ψαλῆ νεκρώσιμη ἀκολουθία στὸ σκοτωμένο; Ὁ ἐπίσκοπος Νείλος ἀπάντησε καταφατικὰ καὶ στις δύο ἐρωτήσεις τοῦ πρίγκηπα⁷.

Τέλος, τὰ δύο τελευταῖα κείμενα (β καὶ γ), εἶναι πιθανὸ νὰ χρησιμοποιήθηκαν ἀργότερα ἀπὸ τὸ Μάξιμο τὸ Γραϊκό⁸.

Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗΣ

ΕΛΛΗΝΟ-ΣΕΡΒΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΑΒΑΛΑΣ (7-10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1976)

Τὸ Ἰδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὸ Βαλκανιολογικὸ Ἰνστιτούτο τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Βελιγραδίου διοργάνω-

1. «Spiski vладыki Tverskogo Nila, čto poslan byl k patriarhu v v Car'gorod». Στὰ Akty sobrannye... Arheografičeskoj ekspedicej, T.I, St. Peterburg 1836, σ. 339. Πρβλ. καὶ N. P. Lihačev, Paleografičeskoe značenie bumažnyh vodžanyh znakov, μέρος I, St. Peterburg 1899, σ. XXX-XXXII. V. S. Ikonnikov, Opyt russkoj Istoriografii, μέρος II, βιβλίο 2, Κίεβο 1908 [=Βλ. καὶ τ. II, στὴ φωτομηχανικὴ ἀνατύπωση τῶν ἐτῶν 1891-1908, Osnabruck, Otto Zeller, 1966], σ. 995. S. M. Solov'ev, Istorija Rossii s drevnejših vremen, βιβλίο III, Μόσχα 1960, σ. 333-334.

2. N. P. Lihačev, ὁ.π., σ. XXX-XXXII.

3. N. Nikol'skij, Materialy dlja istorii drevnerusskoj duhovnoj pis'mennosti, 3: Poslanie Nila, episkopa Tver'skogo, k nekoemu vel'moze Georgiju Dmitrievicu o vozdvizenii Presvjatyja i o artose, «Hristianskoe Čtenie» 1909, σ. 1115-1119.

4. V. S. Ikonnikov, ὁ.π., σ. 460.

5. N. Nikol'skij, ὁ.π.

6. Ὁ πρῶτος γιὸς τους, ὁ Βασίλειος Δ', διαδέχτηκε τὸν Ἰβάν Γ' στὸ θρόνο τῆς Μόσχας (1505-1534).

7. Τὸ κείμενο στὰ σλαβονικὰ βρίσκεται στὴ Μόσχα, στὸ Central'nij Gosudarstvennii Arhiv Drevnih Aktov, τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, στὴ Συλλογὴ Mazurin, Φ. 196, ἀριθ. 642, ff 349-350 καὶ δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὴν V. G. Brjusova, ὁ.π., σ. 186-187.

8. Πρβλ. V. G. Brjusova, ὁ.π., σ. 182 καὶ 184.

σαν από τις 7 ως τις 10 Νοεμβρίου του 1976 στην Καβάλα το πρώτο κοινό επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα «Η συνεργασία Έλλήνων και Σέρβων κατά τους άπελευθερωτικούς τους αγώνες, 1804-1830».

Τά οργανωτικά θέματα του Συμποσίου ανέλαβε μία επιτροπή, που την άποτελοΰσαν οι έξης: Πρόεδρος, ο Καθηγητής Δ. Δελιβάνης. Άντιπρόεδρος, ο Άκαδημαϊκός V. Čubriloνιέ. Γενικός Γραμματέας, ο Διευθυντής του Ι.Μ.Χ.Α. Κ. Μητσάκης, Ταμίας, ή Όλγα Παναγιωτίδου. Μέλη, ο Έπιστημονικός Συνεργάτης του Ι.Μ.Χ.Α. Ι. Παπαδριανός και ο Έπιστημονικός Συνεργάτης του Βαλκανιολογικού Ίνστιτούτου του Βελιγραδίου D. Antojnιjeνιέ.

Η επίσημη έναρξη του Συμποσίου έγινε την Κυριακή, 7 Νοεμβρίου, τώ πρωί. Χαιρετισμούς πρός τους συνέδρους άπήύθυναν ο Ύπουργός Βορείου Έλλάδος, οι Έκπρόσωποι τών δυο Ίδρυμάτων, ο Έκπρόσωπος του Ύπουργείου Πολιτισμού και Έπιστημών, καθώς και ο Νομάρχης και ο Δήμαρχος Καβάλας. Μετά την επίσημη έναρξη του Συμποσίου, οι συνέδροι έπισκέφθηκαν τόν άρχαιολογικό χώρο τών Φιλίππων, όπου τούς ξενάγησε ο Καθηγητής Σ. Πελεκανίδης και ο Έπιμελητής Βυζαντινών Άρχαιοτήτων Άνατολικής Μακεδονίας και Θράκης Χ. Μπακιρτζής.

Οι άνακοινώσεις έγιναν τή Δευτέρα, Τρίτη και Τετάρτη, δηλαδή στις 8, 9 και 10 Νοεμβρίου. Τά θέματα, στα όποια άναφέρθηκαν οι ένδιαφέρουσες άνακοινώσεις του Συμποσίου, ήταν τά έξης:

1. Σχέσεις Έλλήνων και Σέρβων πρην άπό τις έπαναστάσεις (πολιτικές και οικονομικές σχέσεις, Θούρια του Ρήγα Φεραίου στη βιβλιοθήκη του Novi Sad, άυστριακά έγγραφα για τόν Πρωτομάρτυρα αυτών κ.λ.).

2) Η πρώτη σερβική έπανάσταση 1804-1813 και οι Έλληνες (ή συμμετοχή τών Μακεδόνων και τών άλλων Έλλήνων του Σεμλίνου στην έπανάσταση, ο Καραγιώργης και ή Φιλική Έταιρεία, ιστορικές μαρτυρίες για την πρώτη σερβική έπανάσταση κ.λ.

3) Σχέσεις Έλλήνων και Σέρβων κατά την περίοδο 1815-1821 (ή δημιουργία τής αυτόνομης ήγεμονίας τής Σερβίας, ή Φιλική Έταιρεία και οι έπαφές της με τούς Σέρβους, τά σχέδια του ήγεμόνα Miloš Obrenović για τή σερβοελληνική συνεργασία, μία άνέκδοτη ελληνική έπιστολή για τή δεύτερη σερβική έπανάσταση κ.λ.).

4) Σχέσεις Έλλήνων και Σέρβων κατά την ελληνική έπανάσταση 1821-1830 (ή συμμετοχή τών Σέρβων και τών Μαυροβονίων στην ελληνική έπανάσταση, ή πολιτική του Σέρβου ήγεμόνα Miloš Obrenović εναντι τής έπαναστατημένης Έλλάδος, ή εξέγερση τών Σέρβων ως παράδειγμα για την ελληνική έπανάσταση του 1821 κ.λ.).

5) Οι έκκλησιαστικές σχέσεις Σέρβων και Έλλήνων κατά τώ 19ο αιώνα.

6) Η άπήχηση τών ιστορικών γεγονότων τής περιόδου 1804-1830 στόν τύπο και στη λογοτεχνία τής Έλλάδος και τής Σερβίας, και

7) Ολογραφικά στοιχεία άπό τή ζωή τών έπαναστατημένων Έλλήνων και Σέρβων.

Παραθέτουμε πτώ κάτω τις εισηγήσεις με τή σειρά που άνακοινώθηκαν. Η λέξη *σερβ.* μέσα σέ παρένθεση, που βρίσκεται στο τέλος του τίτλου όρισμένων άνακοινώσεων, σημαίνει ότι οι άνακοινώσεις αυτές έγιναν στη σερβοκρατική γλώσσα: Α. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, Η έθνική εξέγερση τών Σέρβων ως παράδειγμα για την ελληνική έπανάσταση του 1821. Π. Έ ν ε π ε κ ι ό η, Η άνάγκη μιάς διπλωματικής έκδόσεως του συνόλου τών άυστριακών εγγράφων για τόν Ρήγα Βελεστινλή. Κ. Β α β ο ύ σ κ ο υ, Έκκλησιαστικά σχέσεις Σέρβων και Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τόν 19ο αιώνα. Σ. Γ α ν γ ι λ ο ν ι έ, Οι καταγόμενοι άπό τή Μακεδονία Έλληνες και Κουτσόβλαχοι έμποροι του Σεμλίνου και ή πρώτη σερβική έπανάσταση (σερβ.). V. K r e s t i έ, Η άπήχηση τής ελληνικής έπανάστασης στη σερβική λογοτεχνία (σερβ.). Σ τ. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ, Τό «Γενικό Σχέδιο» τής Φιλικής Έταιρείας και οι έπαφές με τούς Σέρβους. D. K n e ž e ν ι έ, Ό Μέντερινος

καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις 1821-1829 (σερβ.). Α. Βρανούση, Θεοῦρια τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Εἰκοσιένα σὲ δύο χειρόγραφα τοῦ Novi Sad. Ἑλληνικά κείμενα καὶ σερβικὲς μεταφράσεις ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ Jovan Sterija Popović. Ε. Πρωτοψάλτη, Σέρβοι καὶ Μαυροβούνιοι φιλέλληνες κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. D. Antonijević, Οἱ ἐνδυμασίες τῶν Σέρβων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστατῶν (σερβ.). V. Stojančević, Τὰ σχέδια τοῦ ἡγεμόνα Miloš Obrenović γιὰ τὴ σερβοελληνικὴ συνεργασία ἐναντίον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας (σερβ.). Σ. Λουκάτου, Σέρβοι, Μαυροβούνιοι καὶ Βόσνιοι μαχητὲς τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας 1821-1829. D. Lukáč, Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία καὶ ὁ Καραγιώργης (σερβ.). Β. Σφύροερα, Ἄγνωστοι εἰδήσεις γιὰ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τοῦ 1807 στὴν Ἑλλάδα. I. Παπαδριανός, Ἡ «Ἱστορία τῶν Σλαβο-Σέρβων» τοῦ Καστοριανοῦ Τριανταφύλλου Δούκα καὶ ἡ σημασία τῆς γιὰ τὴν πρώτη σερβικὴ ἐπανάστασις. M. Stojanović, Ἐπαναστατικὰ τραγούδια τῶν χαϊδούκων, τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν Σουλιωτῶν (σερβ.). Κ. Σβολοπόλοβ, Ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἀπέναντι στοῦ σερβικῶ πρόβλημα, 1804-1830. K. Džambazovski, Οἱ Ἕλληνες στὴν πρώτη σερβικὴ ἐπανάστασις (σερβ.). Α. Ἀγγελοπόλοβ, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ χειραφέτησις τῆς Σερβικῆς Ἡγεμονίας: Συμβολὴ εἰς τὰς πνευματικὰς σχέσεις Ἑλλήνων καὶ Σέρβων κατὰ τὴν περίοδον 1823-1833. Α. Καρανάση, Μία ἀνέκδοτη ἑλληνικὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸ Novi Sad ἀναφερόμενη στὴ δευτέρη σερβικὴ ἐπανάστασις (1815). Γ. Βούρη, Γεώργιος Παπάζογλου: Ἐνας Ἡπειρώτης στὴν ὑπηρεσίᾳ τοῦ Σέρβου ἡγεμόνα Miloš Obrenović.

Στὸ τέλος ὁ Πρόεδρος τοῦ I.M.X.A., Καθηγητῆς Δ. Δελιβάνης, ἔκανε ἀνασκόπησι τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμποσίου.

Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου
τοῦ Αἴμου

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΣ

ΔΥΟ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΟΧΩΡΟΥΔΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δημοσιεύομε παρακάτω δύο ἐγγράφα, ἀνέκδοτα ἀπὸ ὅσο γνωρίζομε, ποῦ μᾶς παρέχώρησε ὁ κ. Σωτήριος Τόλης, κάτοικος Νεοχωροῦδας Θεσσαλονίκης. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια πρόκειται γιὰ ἀντίγραφα δύο ἐπιστολῶν: 1) «...τῶν ἐγκριτοτέρων τοῦ χωριοῦ Νεοχωροῦδα, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1888» πρὸς τὸν μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, καὶ 2) τῆς Μουχταροδημογεροντίας τοῦ ἴδιου χωριοῦ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.

Στὴν πρώτη ἐπιστολὴ οἱ ἐγκριτότεροι κάτοικοι τῆς Νεοχωροῦδας παρακαλοῦν τὸν μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, νὰ μὴ χειροτονήσῃ ἱερέα τὸν Ἀντώνιο, γιὸ τοῦ κουτζάμπαση Χρήστου Οὐζούν, γιὰτὸ ὁ Ἀντώνιος αὐτὸς «ὑπάρχει ἀμαθῆς» στὰ τῆς θρησκείας, εἶναι γιὸς «τοσοῦτον ἀδίκου πατρὸς» καὶ ἀκόμα θέλει νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἱερωσύνην μὲ χρήματα.

Μὲ τὴ δευτέρη ἐπιστολὴ ἡ Μουχταροδημογεροντία τῆς Νεοχωροῦδας προσφεύγει τὸ 1907 «πρὸς τὴν Μητέρα Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν» καὶ παρακαλεῖ «θερωδὸς καὶ μετὰ δακρῶν νὰ περιφουρήσῃ τὰ δίκαιά» τῆς, γιὰτὸ ἡ τουρκικὴ διοίκησις ζητεῖ τὰ κλειδιά τῆς ἐκκλησίας, γιὰ νὰ τὰ παραδώσῃ στοὺς σχισματικούς, ποῦ ἀριθμητικὰ ὑστεροῦν κατὰ πολὺ τῶν ἑλληνοφρόνων κατοίκων τοῦ χωριοῦ. Εἶναι συγκινητικὴ ἡ σθεναρὴ ἀντίστασις—γνωρὶμῃ ἄλλωστε σ' ὀλόκληρην τὴν Μακεδονίαν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ—τῶν κατοίκων τῆς Νεοχωροῦδας νὰ κρατήσουν τὴν ἑλληνικότητά τους καὶ τὴ θρησκείαν τῶν πατέρων τους.

1

Παναγιώτατε Δέσποτα

Ἐξαιφνης ἀκούομεν ὅτι τινες τῶν χυδαίων τοῦ χωριοῦ μας σνενεοῦμενοι μετὰ τοῦ ὁμοίου αὐτῶν Κουτζάμπαση κυρίου Χρήστου Οὐζούν ἐλθόντες εἰς τὴν I. Μητρόπωλιν ζητοῦσαν